

Det blir allt vanligare att på EU-nivå betrakta idrotten ur två olika perspektiv: professionell idrott och idrott som fritidsaktivitet. Idrotten utgör en stor och snabbt växande del av ekonomin som på ett viktigt sätt bidrar till tillväxt och sysselsättning.

Idrott uppmuntrar till social interaktion, vilket är viktigt för både gamla och unga, kvinnor som män, och främjar fysisk och psykisk hälsa. Den kan dessutom ha gynnsam effekt på utbildning och lärande, kommunikation, förhandlingsförmåga och ledarskap – faktorer som är avgörande för kvinnors egenmakt.

Att skapa lika villkor

Jämställdhet mellan kvinnor och män är en av EU:s grundläggande principer. Europeiska kommissionen har i både kvinnostadgan och strategin för jämställdhet 2010–2015 gett uttryck för sitt engagemang att vidta åtgärder och undanröja klyftan mellan könen i fråga om beslutsfattande.

Efter EU:s konferens om jämställdhet och idrott 2013 godkändes ett förslag om strategiska åtgärder för att uppnå målet om jämställdhet mellan kvinnor och män inom idrotten 2014–2020. I förslaget, där det konstateras att mycket återstår att göra på området, beskrivs åtgärder och rekommendationer för hur styrande organ inom idrotten och icke-statliga organisationer ska kunna utarbeta och genomföra nationella och internationella åtgärdsstrategier för jämställdhet inom idrotten. Dessutom innehåller förslaget samordnade och konkreta åtgärder på EU-nivå.

I rådets slutsatser om jämställdhet mellan kvinnor och män inom idrotten uppmanas idrottsorganisationer att främja jämnare könsfördelning i styrelser och kommittéer på idrottsområdet samt inom ledning och träning. De uppmanas också att undanröja icke-lagstiftningsrelaterade hinder som hindrar kvinnor från att åta sig sådana funktioner (den 20 maj 2014).

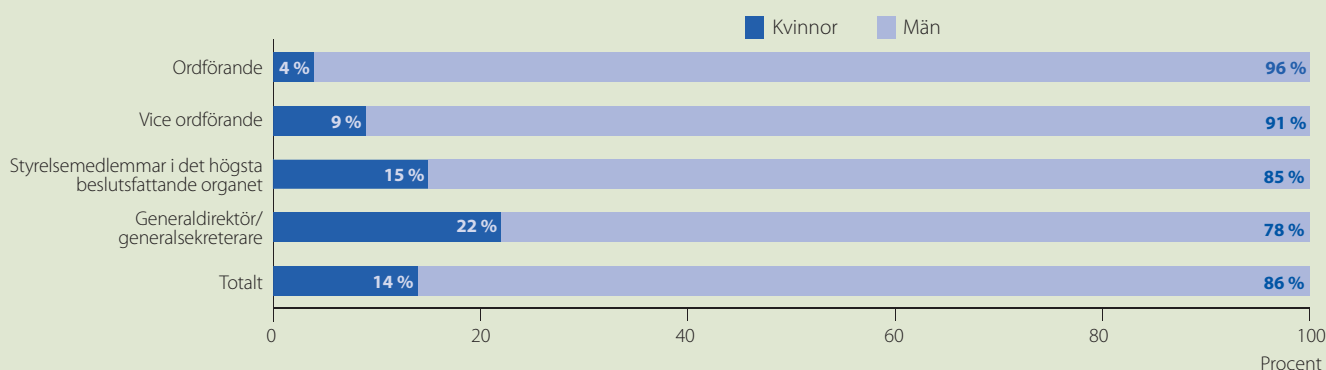
Hinder

Få kvinnor i beslutsfattande ställning

Trots att kvinnors deltagande inom idrotten gradvis ökar fortsätter de att vara underrepresenterade inom idrottsorganisationernas beslutsfattande organ på såväl lokal och nationell nivå som EU-nivå och global nivå.

En rapport om jämställdhet inom maktstrukturer och beslutsfattande, som utarbetats av Europeiska jämställdhetsinstitutet (Eige) på uppdrag av det luxemburgiska ordförandeskapet, visar att **inom EU** är andelen kvinnor

Figur 1 – Andel kvinnor och män i beslutsfattande ställning inom kontinentala förbund för olympiska idrotter i Europa, 2015

Källa: Uppgifterna samlades in från alla 28 kontinentala förbund för olympiska idrotter i Europa (maj–juni 2015).

i **beslutsfattande ställning** i genomsnitt 14 procent inom de kontinentala förbunden för olympiska idrotter i Europa. I de 28 förbund som ingick i undersökningen var endast en kvinna ordförande och åtta kvinnor vice ordförande, dvs. nio av totalt 91 sådana positioner. Siffrorna återspeglar tendenser inom andra områden av beslutsfattande. Ju högre position, desto större klyfta mellan könen.

Andelen kvinnor i **medlemsstaterna** som innehar **höga beslutsfattande positioner** inom idrottsorganisationer fortsätter att vara väldigt låg. Under 2015 innehades i genomsnitt endast 14 procent av alla sådana positioner av kvinnor. Andelen varierade från 3 procent i Polen till 43 procent i Sverige.

Idrotten betraktas som männens område

Idrotten är traditionellt sett ett mansdominerat område där framstegen i fråga om jämställdhet hindras av de sociala konstruktionerna femininitet och maskulinitet som ofta innebär att idrott förknippas med "maskulina" egenskaper såsom fysisk styrka och uthållighet, snabbhet och en mycket tävlingsinriktad och ibland konfrontativ attityd. Kvinnor som ägnar sig åt idrott kan betraktas som "maskulina" medan män som inte är intresserade av idrott kan uppfattas som "omanliga". De rådande könsstereotyperna påverkar inte bara kvinnors deltagande

i beslutsfattande inom idrottsorganisationer, utan även deras deltagande i idrottsaktiviteter.

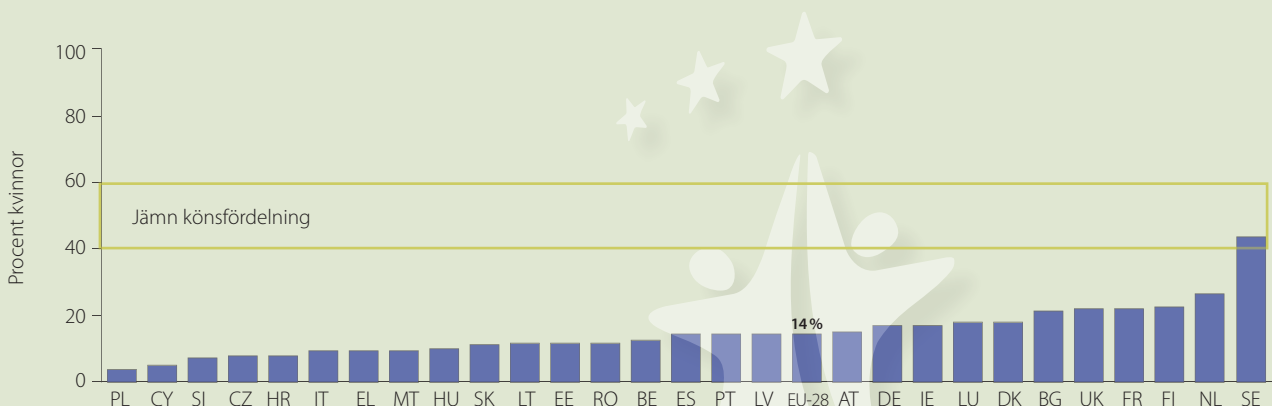
Traditionella könsroller kan avgöra hur många timmar kvinnor ägnar åt hem och familj, och därmed även hur mycket tid som återstår för idrottsaktiviteter. Europeiska jämställdhetsinstitutets jämställdhetsindex visar tydligt att samtidigt som kvinnor ägnar mer tid åt hem och familj än vad män gör, så deltar de i mindre utsträckning i sociala aktiviteter såsom idrottsaktiviteter, kulturella aktiviteter och fritidsaktiviteter.

Män dominerar inom tränaryrket

Tränaryrket är ett annat område där kvinnor till stor del är underrepresenterade. Beräkningar baserade på siffror från sju **EU-medlemsstater** visar att endast 20–30 procent av alla idrottstränare i Europa är kvinnor (!). Kvinnliga tränare är vanligare inom idrotter med en hög andel kvinnliga utövare (exempelvis dans, gymnastik, konståkning och ridsport) och de arbetar i huvudsak med kvinnor, ungdomar eller barn som tävlar på lokal och regional nivå. Det finns även fler män än kvinnor anställda inom idrottssektorn. Uppgifter från Eiges databas över könsuppdelad statistik visar dessutom att andelen sysselsatta kvinnor inom idrottssektorn på **EU-nivå** faktiskt minskade mellan 2012 och 2014, samtidigt som andelen män ökade.

(!) Kommissionen (2014), Gender Equality in Sport: Proposal for Strategic Actions 2014–2020, s.19. http://ec.europa.eu/sport/events/2013/documents/20131203-gender/final-proposal-1802_en.pdf

Figur 2 – Andel kvinnor på samtliga beslutsfattande positioner inom nationella idrottsförbund i EU:s 28 medlemsstater, 2015

Källa: Uppgifterna samlades in från de tio populäraste nationella idrottsförbunden i var och en av de 28 medlemsstaterna (totalt 280), mellan maj och juni 2015.
Anm.: Följande positioner ingår: ordförande, vice ordförande, generaldirektör/generalsekreterare och andra styrelsemedlemmar. För att undvika dubbelräkning räknas varje person endast en gång, även om han eller hon innehar flera positioner.

Stereotyper i medierna leder till att kvinnor utestängs

Medierna kan spela en mycket viktig roll när det gäller att såväl förstärka som utmana könsstereotyper inom idrotten. Det är välbelagt att könsstereotyper för kvinnliga och manliga idrottare förstärks genom medierna och att kvinnliga idrottare ofta objektifieras. Ofta beskrivs kvinnor på ett sätt som bidrar till marginaliseringen av deras idrottsprestationer, eftersom tonvikten läggs på femininitet och sexuell attraktion i stället för på styrka och förmåga.

Dessutom råder stora skillnader i mediebevakningen av kvinnors respektive mäns idrotter. De senare får långt mer uppmärksamhet^(?). Avsaknaden av kvinnor inom idrottsjournalistiken är ytterligare ett problem. Vid OS i London 2012 var endast 15 procent av journalisterna och fotograferna kvinnor. Klyftan mellan könen inom idrottsjournalistik präglar även medieorganisationerna – mindre än en tredjedel av de ledande positionerna innehas av kvinnor^(?).

Vad görs för att åtgärda detta?

Flera internationella och kontinentala förbund i Europa som ansvarar för främjande och utveckling av idrott har redan visat prov på sitt engagemang för jämställdhet genom att införa **könskvotering**.

År 2015 tillämpade nio av de 28 europeiska förbunden könskvotering för det högsta beslutsfattande organet (verkställande kommitté, presidium eller styrelse) och bara ett av dessa förbund misslyckades med att möta kvoteringsmålet, dvs. hade inga kvinnor i beslutsfattande ställning. Inom fyra av de återstående 19 europeiska förbunden utan könskvotering saknades kvinnor i de högsta beslutsfattande organen.

Fem av organisationerna har dessutom kvinnosektioner eller kvinnokommittéer:

- Europeiska boxningsförbundet (EUBC).
- Europeiska taekwondoförbundet (ETU).
- Europeiska gymnastikförbundet (UEG).
- FIBA Europé.
- Europeiska fotbollsförbundet (UEFA).

På **nationell nivå** har frivilliga mål för jämn könsfördelning i idrottsförbundens styrande organ föreslagits eller håller på att genomföras i fem medlemsstater (DE, FR, FI, SE, UK (England)).

Det krävs emellertid ytterligare åtgärder om en jämn könsfördelning inom idrott och beslutsfattande ska kunna uppnås.

^(?) Ibid, s. 33.

^(?) Uppgifter från den presentation som hölls av Anthony Edgar, IOK:s chef för medieverksamhet: "The Olympic Games: Meeting New Global Challenges", Oxford University Club, Oxford, "The Future of Reporting at the Olympic Games", 13–14 augusti 2012.

Könskvotering inom europeiska idrottsförbund, 2015

Könskvotering för det högsta beslutsfattande organet

Minst en kvinna och en man	United World Wrestling Europe (UWW-Europe) Europeiska fäktförbundet (EFC) Europeiska handbollsförbundet (EHF) Europeiska skytteförbundet (ESC) Europeiska tyngdlyftningsförbundet (EWF) Europeiska fotbollsförbundet (Uefa)
----------------------------	--

Minst två kvinnor och två män	Europeiska hockeyförbundet (EHF) FIBA Europe
-------------------------------	---

Minst tre kvinnor och tre män	Europeiska triathlonförbundet (ETU)
-------------------------------	-------------------------------------

Könskvotering för råd, kommittéer och sektioner

Europeiska handbollsförbundet (EHF)
Europeiska skytteförbundet (ESC)
Europeiska bordtennisförbundet (ETTU)
Europeiska taekwondoförbundet (ETU)
Europeiska triathlonförbundet (ETU)

Vad mer kan göras?

Tillämpa jämställdhetsperspektivet

Ett sätt att stärka jämställdheten inom idrotten är att integrera jämställdhetsperspektivet i den berörda politiken. Det innebär att jämställdhetsperspektivet integreras i varje skede av utvecklingen och genomförandet av en politik eller ett program.

För att stödja personalen på EU:s institutioner och styrande organ med integrering av jämställdhetsperspektivet i arbetet, däribland på idrottsområdet, har Eige utvecklat en onlineplattform för integrering av jämställdhetsperspektivet. Den finns tillgänglig för allmänheten via Eiges webbplats.

Riktade åtgärder och initiativ

Möjligheterna att uppnå jämställdhet och öka kvinnors beslutsfattande inom idrotten skulle gynnas av en bredare uppsättning riktade åtgärder såsom offentliga debatter, utbildning, mentorssystem och proaktiv politik som uppmuntrar unga kvinnor att fortsätta att idrotta. Effekten av lagstiftningsåtgärder och frivilliga åtgärder skulle kunna stärkas genom insatser för att öka allmänhetens medvetenhet och bekämpa normativa könsroller. För att undanröja hinder som begränsar kvinnors tillgång till ledande positioner inom idrotten måste könsstereotyper avskaffas.

Högre kvalitetsuppgifter på EU-nivå

Europeiska jämställdhetsinstitutets forskning visar att avsaknaden av lämpliga indikatorer på EU-nivå försvårar mätningen av förändringarna i fråga om beslutsfattande

För att stärka jämställdheten inom idrott och beslutsfattande måste könsstereotyperna avskaffas.

inom idrotten. Även om vissa uppgifter finns saknas könsuppdelade uppgifter som kan jämföras mellan medlemsstater. Bristen på lämplig information hindrar beslutsfattare från att tillämpa politik som speglar mäns respektive kvinnors olika behov och främjar ett mer jämställt engagemang.

För att bistå EU:s beslutsfattare i deras arbete har Europeiska jämställdhetsinstitutet tagit fram en databas över könsuppdelad statistik ⁽⁴⁾ som finns tillgänglig för allmänheten via Eiges webbplats. Vidare tillhandahåller Europeiska jämställdhetsinstitutets resurs- och dokumentationscentrum många olika typer av publikationer om idrott i sitt e-bibliotek. Resurserna finns på engelska, tyska, svenska, nederländska, franska, danska, italienska, grekiska, norska och portugisiska och kan nås via följande länk: <http://eige.europa.eu/rdc>

⁽⁴⁾ Uppgifter om "kvinnor och idrott" i databasen finns under "EU-strategier" (EU:s strategi för jämställdhet 2010–2015 – könsroller inom ungdom, utbildning och idrott) och under "Politikområde" – kultur, utbildning och ungdomar.

Europeiska jämställdhetsinstitutet

Europeiska jämställdhetsinstitutet (Eige) är EU:s kunskapscentrum för jämställdhet. Europeiska jämställdhetsinstitutet stöder beslutsfattare och alla berörda institutioner i deras arbete för jämställdhet mellan kvinnor och män i Europa genom att tillhandahålla särskild sakkunskap samt jämförbar och tillförlitlig data om jämställdheten i Europa.

Kontaktuppgifter

<http://eige.europa.eu>
facebook.com/eige.europa.eu
twitter.com/eurogender
youtube.com/eurogender
eige.sec@eige.europa.eu
+370 5 2157444

